

Dk. Ted Hildebrandt, Historia ya OT, Lit., na Theolojia, Hotuba ya 21

© 2020, Dk. Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Ted Hildebrandt katika kozi yake ya Historia ya Agano la Kale, Fasihi, na Theolojia. Hotuba ya 21: kumaliza kitabu cha Waamuzi na Samsoni, hadithi ya Walawi wawili, na kisha kitabu cha Ruthu.

Abimeleki

Sawa, hebu tuzungumze juu ya kitabu cha Waamuzi. Tulichokuwa tukizungumza mara ya mwisho ni juu ya Gideoni kupigana na Midiani, Gideoni akiwashinda Wamidiani kwa upanga wa Bwana, Gideoni akitupa taa zao za Molotov na kushika vitu moto, akipiga tarumbeta na kushinda ushindi dhidi ya Wamidiani. Kilichotokea baada ya ushindi mkubwa wa Gideoni ni kwamba Gideoni ana mtoto wa kiume na jina la mtoto huyo ni Abimeleki. Sasa jina ni muhimu sana. Jina lake ni Abi-meleki. *Ab* inamaanisha nini kwa Kiebrania? *Abba*:Baba. Hivyo *Abi* ni "baba yangu." *Melech* inamaanisha "mfalme." "Baba yangu ni mfalme." Baba yake ni nani? Baba yake alikuwa Gideon. Baba yake alikuwa mfalme? Hapana, hakuwa. Je, kuna wafalme wowote katika Israeli wakati wa Waamuzi? La. Kwa hivyo jina hili ni aina ya jina la kuvutia? Inapingana na kitabu, baba yangu ni mfalme lakini hakuwa mfalme. Lakini jina lake ni Abimeleki, hata hivyo.

Hadithi ya Yothamu

Sasa kinachotokea ni Abimeleki anachukua nafasi. Yeye ndiye kaka mkubwa. Anachowafanyia ndugu zake wengine wote ni kuwaua wote. Kuna sijui, thelathini, arobaini, hamsini, kuna tani yao. Anawaua kaka na dada zake. Kinachotokea ni Jotham, mmoja wa vijana zaidi anajificha na kutoroka. Kisha Yothamu anapanda juu ya kilima na atasimulia ndugu yake hadithi na hii iko katika sura ya 9 ya kitabu cha Waamuzi. Atasimulia hadithi hii. Nitasimulia tu na kutoa muhtasari wa mfano. Lakini kimsingi anapanda na anasimulia hadithi hii. "Miti ya msitu ilitoka kujifanya mfalme." Kwa njia, hadithi ni nini? Je, kuna hadithi katika Biblia? Hadithi ni nini? Kawaida hadithi ni kama mnyama

anayezungumza, au mti unaozungumza. Kweli, hapa miti ya msitu hutoka kujipaka mafuta kuwa mfalme. "Na kwa hivyo wanaenda kwenye mzeituni na wanamwambia mzeituni: mzeituni ungekuwa mfalme wetu? Unatupa mafuta ya mizeituni na vitu hivi vyote vya ajabu ambavyo tunakula. Mizeituni ambayo tunaweza kuiweka kwenye pizza. Na tungependa tu kuwa na mzeituni kwa mfalme wetu. Na mzeituni unasema, Siwezi kuwa mfalme wako. Ikiwa mimi ni mfalme wako, hakuna mizeituni na hiyo sio nzuri. Kwa hivyo wanaenda kwenye mzabibu. Na wanasema, hey, mzabibu ungekuwa mfalme wetu? Unaweza kusherehekea kila wakati sasa wakati mzabibu ni mfalme wetu. Kutakuwa na divai kwa kila mtu. Mzabibu unasema, Siwezi kuwa mfalme wako kwa sababu ikiwa mimi ni mfalme wako, siwezi kuzalisha zabibu kukua ambazo zinafurahisha moyo wa mwanadamu. Kwa hivyo, mwishowe wanaenda kwenye kichaka cha bramble. Nyinyi mmewahi kuwa Texas? Kichaka cha bramble ni kichaka ambacho hakuna majani. Yote ni miiba na mbigili. Inakata miguu yako juu wakati unajaribu kutembea kupitia kwao. Kawaida huwa juu ya magoti. Ni vichaka vya chini vyenye miiba sana, karibu hakuna majani. Ni miiba na mbigili hizi tu. Kwa hivyo kinachotokea ni kwamba wanakuja kwenye kichaka cha miiba na wanasema: kichaka cha miiba ungekuwa mfalme wetu? Na kichaka cha miiba kinasema, Nitakuwa mfalme wako. Njoo ujifiche kwenye kivuli changu. Sasa kwa nini hii ni ya kushangaza sana? Kichaka cha miiba hakina kivuli chochote. Kichaka cha miiba ni nzuri kwa nini? Ni nzuri kwa chochote. Hata hivyo inadai itakuwa mfalme. Yothamu anajaribu kusema nini kuhusu Abimeleki kupitia hadithi hii? Je, Abimeleki ana uwezekano mdogo wa kuwa mfalme? Na bado anajifanya kama yeye ndiye mfalme mkubwa, lakini kwa kweli ana uwezekano mdogo. Mzeituni umekwenda. Mzabibu umekwenda. Na hapa kuna kichaka hiki cha bramble, sasa kichaka hiki cha miiba kinajaribu kuwa mfalme. Kwa hivyo hii ni hadithi. Hii ni hadithi ambayo Yothamu anasimulia. Ni hadithi ambayo imeandikwa katika Biblia. Kwa hivyo ikiwa unataka kuwafanya watu wazimuke sema: kuna hadithi katika Biblia. Na watu wote watainama kutoka kwa umbo kwa

sababu watu wengi wanafikiri Biblia ni hadithi badala ya historia. Lakini kuna hadithi katika Biblia. Huyu anaambiwa na Yothamu, juu ya miti inayofanya kichaka hiki kuwa mfalme wao. Kwa njia, je, hadithi hii ya kejeli inakusudiwa kumweka chini kaka yake mkubwa? Na kwa hivyo ndivyo hadithi hii iko. Hadithi ya kichaka cha miiba ni kejeli juu ya nguvu. Nadhani tumesema hivi hapo awali, pesa, ngono, na nguvu. Tulizungumza juu ya hii mara ya mwisho. Nguvu ndio inayompata Abimeleki. Anawaua ndugu zake mwenyewe. Ili aweze kuwa na nguvu na kuwa mtawala anayefuata. Mara nyingi unaona aina hiyo ya kitu. Huzuni sana. Hii ni hadithi ya kusikitisha. Huu ndio mwisho wa Gideoni. Je, unaona jinsi Gideoni alivyokuwa mtu mzuri kweli? Lakini unaona baada ya Gideoni kuondoka, wanawe wanaenda kwenye vita hivi katika familia yao na kuharibu tu familia yake. Kwa hivyo ukoo wa Gideoni unashuka. Sasa, jaribio la kwanza la ufalme ni Abimeleki. Watu wengine wanahusisha hii na jaribio la kwanza la ufalme. Jaribio lililoshindwa la ufalme linapatikana hapa katika kitabu cha Waamuzi. Katika kitabu cha Waamuzi kuna nini? "Hakuna mfalme katika Israeli, na kila mtu hufanya yaliyo sawa machoni pao mwenyewe." Kulia? Abimeleki anakimbia katika jaribio la kwanza la aina hiyo ya ufalme mdogo katika kitabu cha Waamuzi. Jaribio lilishindwa, hata hivyo.

Yeftha

Vipi kuhusu Yeftha mwenzake? Yeye ni maarufu kwa jambo moja. Yeye ni Mgileadi. Hakufaa kabisa katika jamii vizuri. Kwa hivyo alifukuzwa kwa sababu hakukubaliwa. Mama yake, kulikuwa na uharamu huko. Nini kinatokea? Je, Mungu huwa anasema kinyume kabisa cha kile anachomaanisha? Na sura ya 10 mstari wa 14, Mungu anasema hivi: "Lakini mmeniacha." Anazungumza na watu wa Israeli. "Anasema umeniacha na kutumikia miungu mingine. Kwa hivyo sitakuokoa tena." Jukumu la Mungu kama mwokozi. "Sitakuokoa tena." Na kisha Mungu anasema hivi: "Nendeni mkalie miungu mliyoyachagua. Wacha wakuokoe wakati uko kwenye shida." Je, Mungu anawaamuru watu wake kuabudu sanamu hapa? Anasema, "Nenda kwa miungu uliyoifanya na kuwalilia!" Je, Mungu

anaamuru ibada ya sanamu, hapa? Je, hii ni kejeli? Je, Mungu ni mkejeli?

Anasema: "Sitakuokoa tena kwa sababu nyinyi mnaabudu sanamu hizi. Sawa, nenda kwa sanamu, waache wakuokoe." Hiyo ni kejeli. Anataka kuwaambia "ondoeni sanamu zao na urudi kwake." Lakini anatumia kejeli hapa, akisema kinyume kabisa na kile alichomaanisha. Je, kuna kejeli katika Biblia? Kwa kweli, je, Mungu anapata kejeli? Ndiyo, anafanya. Lazima uwe mwangalifu sana na kejeli. Mara nyingi mimi hutumia kejeli. Je, kejeli inaweza kuwa na

madhara sana? Sitawahi kumsahau binti yangu alipokuwa katika darasa la sita. Alirudi kwangu miaka kumi hadi kumi na tano baadaye na akasema, nakumbuka wakati ulisema na kunukuu jambo la kichaa ambalo nilikuwa nimesema, lakini nilikuwa nikikejeli. Hakupata ukweli kwamba ilikuwa kejeli. Alifikiri kwamba ndivyo nilivyoshikilia. Kwa hivyo ninachosema ni kuwa mwangalifu na kejeli kwa sababu kejeli inaweza kufanya uharibifu kwa watu ambao hawaelewi. Lakini Mungu anaitumia hapa. Kwa hivyo kuna mahali pa kejeli na kuna mahali sio kwa kejeli. Inaonekana kama Mhubiri au kitu sivyo. Kwa hivyo muktadha

huamua maana. Ni wazi hapa kwamba Mungu hakukusudia wao kuwa waabudu sanamu. Kwa njia, hii ndio maana. Mungu anatumia kejeli kufanya nini? Kazi ya kejeli ni nini? Je, kejeli hufanya kazi kuwakemea? Kwa hivyo anatumia kejeli kuwakemea. Lazima uchukue hiyo kutoka kwa muktadha wakati huo. Sasa, nini kinatokea? Yeftha anatoka nje. Anasema, "Sawa, nitakupigania nyinyi.

Nitakuongoza. Nitakuwa hakimu." Mungu anamfanya kuwa hakimu. Kisha inasema hivi: "Roho wa Bwana akamjia Yeftha." Hii ni sura ya 11.2. "Alivuka Gileadi. Na Yeftha akaweka nadhiri kwa Bwana." Na hii ndio nadhiri, hii ndio Yeftha anajulikana zaidi, nadhiri yake. "Yeftha aliweka nadhiri kwa Bwana: ikiwa mtawatoa Waamoni mikononi mwangu, chochote kitakachotoka kwenye mlango wa nyumba yangu kukutana nami nitakaporudi kwa ushindi kutoka kwa Waamoni kitakuwa cha Bwana, nami nitatoa dhabihu kama sadaka ya kuteketezwa."

Anatoka kwenda kupigana na Waamoni. Waamoni wako hapa Yordani. Nini kinatokea? Anarudi nyumbani. Nani anatoka kukutana naye anaporudi nyumbani?

Binti yake anatoka kukutana naye anaporudi nyumbani. Kwa hivyo sasa hii inazua swali juu ya nadhiri. Unapaswa kuwa mwangalifu kuhusu kuweka nadhiri mbele za Mungu. Mhubiri anasema mambo ya kupendeza juu ya hili. Acha nisome hii tu. Mhubiri 5. Kuna hekima kubwa katika kitabu cha Mhubiri, kwa njia. Inasema hivi: "Walinde hatua zako utakapoingia kwenye nyumba ya Mungu. Karibia kusikiliza badala ya kutoa dhabihu ya wapumbavu ambao hawajui kwamba wanafanya makosa. Usiwe mwepesi kwa kinywa chako, usiwe na haraka moyoni mwako kutamka chochote mbele za Mungu. Mungu yuko mbinguni na wewe uko duniani, kwa hivyo maneno yako yawe machache." Rukia chini hadi mstari wa nne, "Unapoweka nadhiri kwa Mungu, usicheleweshe kuitimiza. Yeye hana raha kwa wapumbavu; Timiza nadhiri yako. Ni bora kutoweka nadhiri kuliko kuweka nadhiri na kutoitimiza." Anasema nini? "Unapoingia katika nyumba ya Mungu maneno yako yawe machache." Nina wasiwasi wakati mwingine juu ya baadhi ya mikutano hii ya vijana waliyokuwa nayo nilipokuwa mdogo. Watu wangeinuka huko na kusema, "je, unajitolea kusoma sura tatu za Maandiko kila siku. Ni wangapi kati yenu watafanya hivyo? Kila mtu asimama." Wanaweka nadhiri ya kusoma na vitu kama hivyo. Ninachosema ni kuwa mwangalifu sana juu ya kufanya hivyo. Mungu hafurahii wapumbavu. Kuwa mwangalifu tu kuhusu kuweka nadhiri mbele za Mungu. Yeftha anaweka nadhiri hii, "chochote kinachotoka nje ya mlango wa nyumba yangu." Sasa swali linakuja, basi, je, Je, Yeftha anamchoma binti yake? Je, anamchoma kama dhabihu? Acha niseme hivi tu: Pengine 80-90% ya wasomi wa Agano la Kale wanasema kwamba Yeftha alimchoma binti yake. Sasa hiyo inapaswa kufanya nini? Nitakuambia kuwa sidhani kama alimchoma. Lakini hiyo inapaswa kuweka nini nyuma ya akili yako? Hildebrandt ndiye profesa wa darasa hili, ameipata sawa. La la. Hildebrandt anaweza kuwa amekosea juu ya hili. Lakini bado anafikiri ni sawa? Ninachosema ni kwamba najua kwamba marafiki zangu wengi ambao ni wasomi wa Agano la Kale hawatakubaliana nami juu ya jambo hili. Lakini wacha nikuambie kwa nini nadhani kwamba Yeftha hakumchoma binti yake. Nadhani hakufanya hivyo. Ni

msimamo wa wachache. Kwa hivyo ninachojaribu kusema ni, lazima nikubali kwamba ninaweza kuwa na makosa wakati mwingine? Ndiyo. Na ninaweza kuwa nimekosea hapa. Nataka tu kukuonya kuwa huu ni msimamo wa wachache.

Anaweza kuwa amemchoma. Lakini hapa kuna sababu kwa nini nadhani hakufanya hivyo. Kwa hivyo kwanza kabisa wakati anaambiwa wakati Yeftha alirudi nyumbani kwake huko Mizupa ni nani angetoka kukutana naye lakini binti yake akicheza kwa sauti ya tari. Baba yake amerudi nyumbani kutoka vitani. Ni kama mwanajeshi anayerudi kutoka Afghanistan. Watoto wake wanakuja kumkaribisha baba nyumbani. Kisha inasema, "Alikuwa mtoto wake wa pekee." Kwa nini inaleta kwamba alikuwa mtoto wake wa pekee? Angalia tu kwamba "alikuwa wake *Mtoto pekee*. Isipokuwa yeye, hakuwa na mtoto wa kiume wala wa." Kwa hivyo inafanya iwe wazi sana. "Baba yangu,' akajibu, 'umetoa neno lako kwa Bwana. Nifanyie kama ulivyoahidi. Sasa Bwana amelipiza kisasi kwa adui zako.'" Anasema, "Sawa, niko katika hili pia, baba." Anasema, "Nipe miezi miwili." Ana ombi moja kutoka kwa baba yake. "Nipe miezi miwili ya kuzurura milimani na kulia na marafiki zangu." Sababu? Kwa sababu nitachomwa moto. La. "Acha niende miezi miwili kuzurura milimani kulia na marafiki zangu, kwa sababu sitaoa kamwe." Sasa, ikiwa ungechomwa moto kama dhabihu juu ya madhabahu ungekuwa na wasiwasi juu ya ukweli kwamba haujawahi kuoa? Au ndoa ingechukua nafasi ya pili. Ikiwa utaungua moto, je, hiyo si muhimu zaidi kuliko kuolewa? Lakini angalia hapa anasema: "kwa sababu siwezi kamwe kuoa. Unaweza kwenda. Na akaenda miezi miwili kwenye vilima." Yeye na wasichana wanaomboleza kwenye vilima. Na kwa nini? Kwa sababu hataoa kamwe. "Katika miezi miwili, alirudi kwa baba yake na akamfanyia kama alivyokuwa ameapa." Mstari unaofuata ni nini: "na alikuwa bikira." Na unasema: subiri kidogo, alimchoma tu. Nani anatoa mpasuko wakati huo ikiwa yeye ni bikira au la? Jamaa huyu alivuta binti yake tu kwenye moto wa dhabihu. Kwa nini ingetaja, "na alikuwa bikira"? Je, mabikira huwaka moto zaidi? Kuna mpango gani? Pole. Ikiwa alimchoma tu, kwa nini utaje mara tu baada ya kumchoma kwamba yeye ni

bikira? Ikiwa kitu kingine kilitokea, hata hivyo, inawezekana kwamba kile anachosema kwamba angetoa chochote kilichotoka nje ya mlango wa nyumba yake kwamba kuna njia mbili za kuchukua hii? Je, inawezekana kuisoma hivi? Neno la Kiebrania la "na" pia linaweza kutafsiriwa "au." Je, kuna tofauti kati ya "na," na "au"? Je, ikiwa utaichukua hivi? "Ukiwapa Waamoni mikononi mwangu, chochote kitakachotoka kwenye mlango wa nyumba yangu kukutana nami nitakaporudi kwa ushindi kutoka kwa Waamoni kitakuwa cha Bwana **Au** Nitaitoa kama dhabihu." Sasa, NIV inasema "itakuwa ya Bwana **Na** Nitaitoa kama dhabihu." Je, hiyo ni tofauti na kusema "Nitaiweka wakfu kwa Bwana **Au** Nitaitoa kama dhabihu"? Hiyo inamruhusu kuweka wakfu binti yake kwa Bwana.

Kwa njia, ni muhimu basi kwamba yeye ni bikira, kwamba hakuwahi kuoa, kwamba amejitolea kwa Bwana? Hiyo inamaanisha nini? Je, atakuwa na watoto wowote? Hatawahi kuwa na watoto wowote. Hiyo ina maana kwamba Yeftha atakuwa na kizazi gani? Yeye ndiye binti yake wa pekee. Kwa njia, katika ulimwengu wa kale ilikuwa jambo kubwa kutokuwa na vizazi? Je, mstari wako uliishia wakati huo? Na ndio sababu analia, analia kwa sababu mstari wake umekwisha. Yeye ndiye risasi yake ya mwisho ya kuwa na kizazi na sasa imekatwa. Amejitolea kwa Bwana. Hataoa kamwe; yeye ni bikira; hatakuwa na watoto. Je, hiyo ina maana? Nadhani hii ndio ilitokea. Alimweka wakfu kwa Bwana.

Kwa njia, ukienda kwa Nambari 8, na Dk. Hugenburger katika Kanisa la Park St., alionyesha hili, nadhani ulikuwa uchunguzi mzuri. Sikuwahi kuiona hapo awali. Ndio sababu napenda kwenda kanisani kwake. Kila wakati ninapoenda kanisani kwake nilijifunza kitu kipya. Alitoa kitu hiki kutoka kwa Hesabu 8.11, angalia hii. Hesabu 8.11, inasema, "Haruni atawawasilisha Walawi mbele za Bwana kama sadaka ya kutikisa." Walawi wanapaswa kuwasilishwa kama sadaka ya mawimbi. Je, hiyo inamaanisha kwamba anawaua Walawi wote na kuwapungia mbele za Bwana kama dhabihu? Hapana, inamaanisha anaziweka wakfu kwa Bwana kama dhabihu. Je, kuna mtu yeyote anayekumbuka Warumi 12.1. "Kama dhabihu hai, takatifu, inayokubalika kwa Mungu, ambayo ni

huduma yenu inayofaa." Tunapaswa kujitolea kwa Mungu kama dhabihu pia. Ili iwe zaidi ya jambo la kujitolea wakati inahusu wanadamu. Je, ni lazima nijirudi nyuma ili kusema nini? Wasomi wengi wa Agano la Kale hawakubaliani nami. Kuna uwezekano kwamba nimekosea hapa. Ukweli wa kweli ni kwamba NIV inatafsiriwa na "na" badala ya na "au." Kwa hivyo kwa pointi fulani unapaswa kuwa mnyenyekevu. Lakini bado unaweza kuwa mkaidi? Bado unaweza kusema kwamba "Nadhani hakumchoma, nadhani alimwweka wakfu kwa Bwana." Mukadha unaonyesha kwamba. Lakini ninaweza kuwa nimekosea hapa. Kwa hivyo, huyo ni Yeftha.

Shibboleth

Sasa, Shibbolethi na Sibboleth... Hili ni swali la msamiati wa SAT. Shibbolethi inamaanisha nini? Shibboleth ni neno ambalo linakuingiza kwenye kikundi. Kuna vikundi fulani ambavyo vina maneno fulani ambayo hutumia kukuingiza kwenye kikundi chao? Ikiwa nilisema, mimi ni sehemu ya 99%. Hiyo ingeniingiza katika kikundi gani? Occupy Wall St. Ndio, mimi ni sehemu ya 99%, kwa mishahara hii unaweza kuhakikisha kuwa mimi sio sehemu ya 1%. Kwa hivyo hilo ni jambo kubwa kwao. Vikundi anuwai vina maneno fulani ambayo hutumia. Umeona hii katika shule ya upili? Je, bado wanafanya hivi katika shule za upili? Vikundi tofauti vina maneno tofauti ambayo hutumia. Vijana wa riadha walizungumza kwa njia fulani, watu ambao wanatumia dawa za kulevyia katika siku zangu walizungumza kwa njia tofauti. Kwa hivyo, watu tofauti huzungumza na mazungumzo tofauti ya jive. Kwa hivyo, hii ndio ilitokea kwa Yeftha. Yeftha anapigana huko Yordani. Waefraimu waliokuwa wakipigana walikuwa katika eneo tofauti. Hawakuja kumsaidia Yeftha. Kwa hivyo wanakuja kwa Yeftha, na wanataka kufanya vita na Yeftha, na kusema, "hukutualika vitani." Tutakuja na sasa tuingie fimbo na wewe. Kwa hivyo Yeftha anasimama kwenye mto Yordani. Waefriamu wanapovuka Yordani, anawafanya waseme "Shibbolethi." Lakini anajua kwamba kwa sababu wanatoka Efraimu, hawawezi kusema shibboleth, kwa sababu kila wakati wanasema "Caa" [kwa "gari"], na wanasema

"idear" na anajua kwamba kwa sababu wanasema maneno hayo anajua yanatoka Boston. Anajua kuwa kuna lahaja za kikanda. Nikisema "ninyi nyote shuka mahali pangu" Mara tu ninaposema "ninyi nyote" nini kinatokea? Huko New England unaposema "ninyi nyote" IQ yako inashuka kwa pointi 20. Ndivyo ilivyo huko New England. Kwa upande mwingine, ikiwa unazungumza na lafudhi ya Uingereza huko New England IQ yako inapanda alama 20. Ninatania tu, lakini sio kweli. Kwa hivyo ninachosema ni wakati wanavuka Yordani hapa, anasema "sema shibboleth" na wanasema "sibboleth." Kisha akasema watu hao ni Waefraimu. Alijua kwa njia ambayo walitamka, kwamba walikuwa wakidanganya. Kisha akawaua Waefraimu. Kwa hivyo shibboleth hii inatumika sasa, kwa ujumla, katika lugha ya Kiingereza kumaanisha neno la gumzo ndani ya kikundi fulani, ambayo inamaanisha kuwa unatambuliwa na kikundi hicho. Kwa hivyo kila kikundi kina maneno haya ya buzzwords au maneno maalum ya msimbo. Kwa njia, sisi kama Wakristo tunazungumza kwa lugha fulani ambayo ni tofauti. Ninasema tuna maneno tofauti pia. Kila kikundi kitakuwa na hizo. Kwa hivyo maneno hayo ya nambari ya kikundi huitwa "shibboleths."

Utangulizi wa Samsoni

Sasa Shim-shon - ni wangapi kati yenu mnatamka neno hili Sampson? Na "p" ndani yake? Samson. Tunatamka kwa "P". Je, kuna p yoyote katika Samsoni? Kwa kweli unachofanya ni kutumia matamshi ya Kigiriki. Kigiriki kina "p" ndani yake na imekuja kwa Kiingereza. Kwa njia, unaona kwamba "SMS" *Shamosh* inamaanisha "jua." Kwa hivyo jina lake linamaanisha "Sunny." Kwa hivyo, Samsoni ikiwa ungetafsiri jina lake linamaanisha "Jua." Ninatania tu, lakini sio kweli. Ninamwita Samsoni, "Jua." Sasa, tunajua nini kuhusu Samsoni? Kwanza kabisa wacha nifanye mambo kadhaa ya eneo na Samsoni. Wafilisti wako wapi? Wacha tufanye shughuli ya darasani: Bahari ya Galilaya, Mto Yordani, Bahari ya Chumvi. Nyinyi ni Yordani, nyinyi ni Israeli na nyinyi ni Bahari ya Mediterania. Wafilisti watakuwa wapi? Kulia kwenye pwani ya Mediterania. Wafilisti daima watajaribu kushambulia Wayahudi kutoka magharibi.

Watawashambulia wapi Wayahudi? Wayahudi wako wapi? Katika Yerusalemu, katika Israeli. Wayahudi daima wako milimani. Kwa hivyo Wafilisti wangepanda milimani kila wakati. Lakini kuna njia fulani tu ambazo unaweza kuingia milimani. Kwa hivyo, moja ya njia hizo za kuingia milimani ni juu kupitia Beth Horon, juu na chini ya Beth Horon. Kwa njia, barabara bado zipo hadi leo. Hadi leo, unapotaka kupanda milimani, unafuata barabara zile zile ambazo zimekuwepo kwa miaka elfu mbili au tatu. Huu ndio mlango wa Beth Horon. Kuna mlango mwingine hapa. Huu ndio mlango wa Kiriath Jearim. Hapo ndipo Daudi alipochukua sanduku hadi Yerusalemu. Kwa hivyo hapa ndipo Daudi alileta safina. Unakumbuka na yule mtu aligusa safina na kuuawa na Bwana? Uza, Perezi-Uza. Na kwa hivyo huu ndio mlango wa Kiriathi Jearim. Sasa, Samsoni yuko wapi? Shim-shon, au Sunny, anaishi katika eneo la Zohar na Beth Shemesh, nyumba ya jua. Hapo ndipo Samsoni anatoka.

Mke wa Samsoni kutoka Timna

Sasa mke wa kwanza wa Samsoni anatoka wapi? Anapoenda kuoa, mkewe anatoka Timnah. Unaona jinsi hiyo ilivyo karibu? Kwa hivyo anapanda, na hapo ndipo Samsoni anapobarizi na ambapo anabarizi katika miji ya jirani. Kwa hivyo Samsoni anakutana na mwanamke huyu Mfilisti na hapo ndipo anashuka na kuwasiliana naye. Sasa mlango mwingine ambao ni muhimu baadaye kwetu ni Bonde la Elah. Kwa njia, unaona mji wa Gathi hapa? Nani ni maarufu kutoka Gathi? Yeye ni mtu mkubwa ambaye hakupenda watoto kumrushia mawe: Goliathi wa Gathi. Wakati Goliathi wa Gathi anakuja na kupigana na Israeli wanapigana katika Bonde hili la Ela. Bonde la Elah huenda moja kwa moja hadi katika mji gani? Bethlehemu. Daudi anatoka Bethlehemu. Daudi anashuka kutoka Bethlehemu hapa na hapo ndipo Daudi anapigana na Goliathi hapa. Hivi ndivyo unavyoingia. Ikiwa unataka kupanda milimani, hivi ndivyo unavyofanya, na hapo ndipo walipigana. Goliathi alikuwa kutoka Gathi na Daudi alikuwa kutoka Bethlehemu na walipigana katika Bonde la Ela. Kwa hivyo Samsoni, Shim-shon, atabarizi hapa kwenye mlango wa Kiriath Jearim na atakutana na msichana huyu

kutoka Timna.

Simulizi la Mapema la Samsoni

Sasa, sura ya 13: hii ndio inatokea kwa Samsoni. "Tena Waisraeli walifanya uovu machoni pa Bwana." Kwa hivyo una uasi huu, na kisha kulipiza kisasi. "Tena, Waisraeli walifanya uovu machoni pa Bwana. Na kwa hivyo Bwana akawakabidhi mikononi mwa Wafilisti kwa miaka arobaini." Je, Wafilisti walipenda kuwapiga Wayahudi? Ndiyo, walifanya hivyo. Wafilisti walifanya kazi kwa chuma. Walikuwa na teknolojia upande wao na wangewafuata Wayahudi.

Kinachotokea ni kwamba, kuna mtu anayeitwa Manoa. Ana mke. Malaika anakuja kwa mke wa Manoa na akasema utakuwa na mtoto wa kiume na unapokuwa na mtoto wa kiume, tangu kuzaliwa kwake, hatakiwi kuchukua chochote cha zabibu, na hatakiwi kukata nywele zake. Kwa maneno mengine, tangu kuzaliwa atakuwa nini? Yeye ni Mnaziri tangu kuzaliwa. Kamwe hakukata nywele zake kwa maisha yake yote. Kwa njia, hata anaambiwa, "usinywe divai yoyote." Una mtoto tumboni mwako ambaye atakuwa Mnaziri na wewe kama mama yake haupaswi kunywa divai yoyote. Hii inamaanisha tu katika utunzaji wa kabla ya kuzaa haupaswi kutumia dawa za kulevya, sivyo? Hapana, huo ulikuwa mzaha, sio kweli, lakini unajua ninachosema. Je, hapaswi kunywa divai kwa sababu ni pombe? Au hapaswi kunywa divai kwa sababu yeye ni Mnaziri? Ni kwa sababu yeye ni Mnaziri.

Ndoa ya Samsoni na mwanamke Mfilisti kutoka Timna

Kwa hivyo Samsoni anazaliwa na Samsoni anakua. Kisha Samsoni anashuka hadi Timna na anamkuta huko mwanamke ambaye anataka kuoa. Katika sura ya 14, "Samsoni alishuka hadi Timna na kumwona mwanamke mchanga Mfilisti. Akarudi akamwambia baba yake na mama yake, "Nimemwona mwanamke Mfilisti huko Timna. Sasa mtafute kwa ajili yangu, kwa mke wangu." Anamwona msichana, lakini swali: katika nyakati za zamani wazazi walipanga ndoa? Je, wazazi walipaswa kupanga ndoa? Nadhani hili ni jambo zuri. Kwa kweli, ni wazimu lakini ndivyo walivyofanya wakati huo. Sipaswi kusema ni

wazimu. Kwa njia, tamaduni zingine hufanya hivyo hadi leo; Wazazi hupanga ndoa wapi? Kwa hivyo anaenda kwa wazazi wake na kusema "nipatie msichana huyu ambaye nimemwona." Mara nyingi nimeuliza: Upendo ni nini? Jiografia pamoja na homoni ni sawa na upendo. Unaweza kuandika hiyo. Jiografia pamoja na homoni ni sawa na upendo. Kwa nini Samsoni alimpenda msichana huyu? Alikuwa katika Timnah katika mji uliofuata. Unampenda nani? Watu ulio karibu. Watu unaofanya nao kazi, watu unaoenda nao shule. Unajua? Je, jiografia ina sehemu kubwa ya kufanya nayo? Jiografia ina sehemu kubwa ya kufanya nayo. Kwa hivyo Samsoni, karibu kabisa na Timna, anampenda msichana huyu. Lakini wazazi wake wanarudi. "Baba yake na mama yake walijibu, 'Je, hakuna mwanamke anayekubalika kati ya jamaa zako au kati ya watu wetu wote? Je, ni lazima uwafuate Wafilisti wasiotahiriwa ili kupata mke?' Lakini Samsoni akamwambia baba yake, "Nipatie mbio. Yeye ni sawa kwangu." Inafurahisha, wazazi hapa, na hii ni hatua ambayo ninataka kuleta hadi mkewe kutoka Timna alionekana kutokuwa na uwezo wa kusema "hapana" kwa Samsoni. Samsoni anapata kile Samson anataka. Samsoni anamtaka msichana huyu, wanapinga, na anabatilisha pingamizi lao. Anampata msichana huyu kutoka Timna, Mfilisti kutoka Timna. Sasa, Bwana pia alihusika katika hili na alikuwa akienda kutumia mvuto wa Samsoni kwa mwanamke huyu kuwashinda Wafilisti. Kwa hivyo Samsoni anashuka mara ya kwanza na anafanya nini? Anakutana na simba. Samsoni, mtu mwenye nguvu sana, anamraru simba kwa mikono yake wazi. Anamtenganisha simba, anamuua simba na kisha anashuka kumwona mke wake wa baadaye. Anarudi mara ya pili na anaporudi kwenye mzoga wa simba, kuna nini kwenye mzoga wa simba? Kuna nyuki na asali. Kwa hivyo anachofanya ni kuinyakua. Mimi hujiuliza kila wakati unawezaje kufanya hivyo bila vifaa vyote lakini huwavuta sigara au chochote na anapata asali. Kwa hivyo sasa ana nini? Sasa, kwa njia, inakuambia hadithi juu ya simba huyu na asali kwa sababu hiyo itakuwa muhimu baadaye. Kwa hivyo basi anashuka huko, yeye ni mtu huyu mkubwa mwenye nguvu ambaye atafanya mambo ya ajabu. Kwa kweli ana

nguvu sana. Kwa wazi, aliyejaliwa na roho ya Mungu lakini pia, kwa kweli ni mtu mwenye nguvu. Umewahi kuona mtu mkubwa mwenye nguvu, aina ya riadha, ambaye anataka pia kuwa mtu mwerevu? Kwa hivyo Samsoni hapa lazima athibitishe kuwa yeye ndiye mtu mwerevu. Kwa hivyo atawaambia kitendawili hiki. Kwa hivyo anashuka kwenye harusi na wako kwenye karamu hii ya harusi ya siku saba. Samsoni anasema: "Acha niwaambie kitendawili," Samsoni anawaambia. "Ikiwa unaweza kunijibu ndani ya siku saba za sikukuu nitakupa nguo thelathini za kitani na seti thelathini za nguo. Ikiwa huwezi kuniambia jibu basi lazima unipe nguo thelathini za kitani na seti thelathini za nguo. "Tuambie kitendawili," walisema. "Wacha tuisikie." "Alijibu," na hiki ndicho kitendawili maarufu. Kuna mafumbo katika Biblia pia! "Kutoka kwa mlaji alitoka kitu cha kula, kutoka kwa wenye nguvu kulitoka kitu kitamu." Kwa hivyo, basi nini kinatokea? Hawawezi kutatua kitendawili hicho na siku ya nne, walimuuliza mke wa Samsoni. Ikiwa huwezi kuipata kutoka kwa kumkabili mwanamume, moja kwa moja, unafanya nini? Pitia mke. Swali: je, hiyo inafaa? Ndiyo ni. Sipendekezi, lakini inafaa. Umekuwa huko umefanya hivyo, aina ya kitu, ikiwa unajua ninachomaanisha. Kwa hivyo, sawa... siku ya nne wakasema, "Mshawishi mume wako atueleze kitendawili hicho la sivyo tutakuchoma wewe na nyumba ya baba yako hadi kufa. Ulitualika hapa kutuibia? Kisha mke wa Samsoni akajitupa juu ya Samsoni akilia. 'Unanichukia! Unanichukia! Hunipendi sana! Umewapa watu wangu kitendawili na hujaniambia jibu!'" Uko kwenye harusi yako, na hii ni kama harusi ya sikukuu ya siku saba, na mke wako anaanza kupiga mpira.

Unafanya kazi gani? Sasa, mimi huhisi kama ninapoenda kwenye kifungu hiki ni bora kuleta hii. Ninamjua kijana ambaye alipoolewa walipitia harusi. Kwa njia, kuna shinikizo kubwa kwa mwanamke? Unapoenda kwenye harusi kuna shinikizo kubwa? Ndiyo. Harusi sasa ni mbaya zaidi kuliko ilivyowahi kuwa kwa kadiri shinikizo linavyokwenda, kwa maoni yangu? Kwa hivyo mwanamke huyu alikuwa na shinikizo sana. Walipitia sherehe hiyo na kila kitu kilionekana kwenda sawa. Walishuka kwenye basement ya kanisa. Walikuwa na mapokezi huko.

Walikula chakula cha jioni na kila mtu, wakizunguka wakisalimia kila mtu. Hiyo ni sawa. Na wakati yote yamekwisha wanaingia kwenye gari na makopo na wanapanda machweo na wanaenda usiku wao wa fungate. Mwanadada huyo anaenda "mwishowe, nimeolewa na mwanamke huyu. Hii ndiyo siku bora zaidi maishani mwangu." Mtu huyu ana furaha sana. Wanafika hotelini na ghafla anaanza kulia. Mwanadada huyo anajaribu kujua, "Nilifanya nini?" Je, nilisema kitu kibaya? Kulikuwa na kitu ambacho sikupaswa kufanya? Unataka nini? Je, unataka maua? Kile? Unataka nini? Nitapata chochote unachotaka! Kwa nini unalia hivi? "Sijui kwa nini ninalia." Je, umewahi kumuuliza mwanamke kwa nini wanalia? Ikiwa hawajui kwa nini wanalia, unatakiwa kujuaje hilo? Ni nini mbaya? Nilisema viapo vibaya? Nilisema nadhiri sawa. Kwa hivyo unashangaa kwa sababu haujawahi kuolewa hapo awali na ghafla anaanza kulia. Ninachotaka kukuambia ni: je, umewahi kuwa katika hali ambapo adrenaline ina nguvu sana na kuna shinikizo nyingi na adrenaline, adrenaline, adrenaline na kisha ghafla unapata kupumzika? Unaposhuka ghafla unaanza kulia bila sababu? Hiyo ndiyo inaweza kutokea. Kweli, ndivyo ilivyotokea katika harusi hiyo, ninaifahamu sana. Mwanamke huyo anaanza kulia na haikuwa kwamba alifanya chochote kibaya. Lakini ni kwa sababu harusi na shinikizo lote lilikuwa limekwisha. Yote yalikuwa yamekwisha sasa na ilimshusha tu. Kwa hivyo, ninachosema ni kwamba sio baridi wakati mke analia kwenye harusi. Sio jambo zuri. Lakini hutokea kwa sababu ya mizunguko hii. Nataka tu kukuonya kwa sababu hakuna mtu aliyenionya na ulikuwa usiku ambao haukufanya kazi vizuri.

Kwa nini Samsoni ni mjinga? Mkewe alijitupa juu yake akilia, "Unanichukia! Unanichukia! Hunipendi kabisa! Uliwaambia watu wangu kitendawili lakini haujaniambia jibu." Sasa Samsoni atasema mambo kadhaa hapa. Je, machozi yana nguvu? Je, Samsoni ana nguvu? Mwanamke analia na mwanamume mwenye nguvu, nini? Unafanya nini wakati mwanamke analia? Huna msaada. Samsoni mkubwa mwenye nguvu hana msaada kabla ya machozi ya mwanamke. Unaweza kufanya nini? Kwa hivyo kuna machozi, lakini basi

kinachotokea ni, na kile nitakachopendekeza ni jinsi ya kutomtendea mwanamke.

Hili ndilo jibu la Samsoni. Analia, "Hujaniambia mke wako mpendwa." Anajibu: "Hata sijaelezea baba yangu na mama yangu, alisema. Kwa nini nikueleze?" Kanuni ya kwanza: hauleti baba mkwe na mama mkwe ndani yake. Unamleta baba na mama mkwe, inalipuka. Ni mbaya. Huwezi kamwe kufanya hivyo. Huo ni ujinga sana. Sasa unasema, Hildebrandt unajuaje hilo? Najua huo ni ujinga, umekuwa huko umefanya hivyo. Ninakuambia tu hii ni sauti ya uzoefu. Huleti baba na mama mkwe ndani yake. Unashughulika nayo bila mambo hayo ya nje. Kwa hivyo kile Samsoni alifanya hapa kilikuwa cha kijinga sana. Husemi, "Hata sijawaambia baba na mama yangu. Kwa hivyo kwa nini nikuambie?" Hiyo inafanya nini kwa hadhi yake? Amemweka tu juu au chini ya baba na mama yake? Chini. Anatakiwa kuolewa na mwanamke huyu. Huu ni ujinga sana. "Na kwa hivyo basi alilia siku saba zote za sikukuu. Kwa hivyo siku ya saba mwishowe alimwambia kwa sababu aliendelea kumshinikiza. Yeye kwa upande wake, alielezea kitendawili hicho kwa watu wake. Kabla ya jua siku ya saba, waliingia na kusema: "Ni nini kitamu kuliko asali? Na ni nini chenye nguvu kuliko simba?" Na wakatatua kitendawili chake. Halafu mtu huyu haelewi. Hii ni ya kuchekesha sana. Namaanisha ni mbaya sana, usifanye hivi. Walipata kitendawili chake: Ni nini kitamu kuliko asali? Ni nini chenye nguvu kuliko simba? Samsoni akasema, "Kama usingekulima na ndama wangu, usingeetuluhisha kitendawili changu." Hii inaitwa kuzungumza kwa sitiari. Unapozungumza kwa sitiari na unatumia ndama kuashiria mke wako kwa mfano sio nzuri. Sasa, kwa njia, kuna wanyama fulani ambao Biblia hutumia kuashiria mwanamke kama swala. Ni wanyama wazuri. Hapana, hapana katika Wimbo wa Sulemani. Ndama, hapana, hutumii ndama. Hiyo ni mbaya. Kwa hivyo Samsoni hapa, kwa kweli tu... Imeisha. Kwa hivyo kinachotokea ni kwamba, roho ya Bwana hushuka ndani yake kwa nguvu. Anashuka na kuwaua Wafilisti 30 na kurudisha nguo zao na kuwapa wavulana. Kisha anamfanyia nini mkewe? "Na akiwa amewaka kwa hasira, akaenda nyumbani kwa baba yake, na mke wa Samsoni akapewa rafiki yake." Sasa, hili ni

jambo ambalo unapaswa kujua. Katika mazingira ya aina hiyo ulikuwa na rafiki ambaye ni kama mtu wako bora. Ikiwa mvulana anatoa dhamana, basi mwanamume bora anaoa mwanamke. Kwa hivyo kile Samsoni anasema ni kwamba, yuko katika mchakato huu wa ndoa. Inaanguka na kwa hivyo mtu mwingine anaingia na kwa hivyo Samson anarudi nyumbani. Hili ni janga. Swali la Mwanafunzi: Ni mara ngapi na kwa nini wavulana hutoa dhamana?

Samsoni aliokoa kwa sababu alikuwa na hasira kwa sababu mkewe alimsaliti na hakumwambia. Lakini ikiwa hangemsaliti, wangemfanyia nini baba yake? Wangemuua baba yake. Kwa hivyo, ndio walikuwa na nakala rudufu hata wakati huo. Lakini sababu mara nyingi ni ngumu. Kwa hivyo, hivi ndivyo Samson anaanza. Huyu ni mke wake wa kwanza, mkewe kutoka Timnah. Migomo mitatu na umetoka. Huu ni mgomo wake wa kwanza. Sasa kuhusu Roho wa Mungu juu ya watu wa Agano la Kale, inasema, "Roho wa Mungu akanjia Samsoni, akaendelea na kuwaua Wafilisti 30." Kwa hivyo Roho wa Mungu ni nguvu yake. Kuna uhusiano gani kati ya Roho wa Mungu na watu wa Agano la Kale? Je, Roho wa Mungu aliwahi kuwaacha watu katika Agano la Kale? Unaweza kuniambia hali na mtu ambapo roho ya Mungu ilimwacha? Mfalme Sauli. Sasa watu wengine wanafikiri kwamba wakati Roho wa Mungu anamwacha hiyo inamaanisha Sauli si muumini wa Mungu tena kwamba alipoteza wokovu wake. La la la. Roho wa Mungu aliwapa zawadi maalum. Samsoni alipewa zawadi ya nguvu. Sauli alipewa zawadi ya ufalme. Wakati Roho anamwacha hiyo inamaanisha kwamba roho ya ufalme inamwacha Sauli. Haimaanishi kuwa yeye ni lazima asiyeamini. Sauli ana matatizo mengine ambayo yanaweka wazi hilo. Lakini haikuwa Roho wa Mungu. Watu wengine wanahisi kwamba Roho wa Mungu alikuja tu katika Matendo 2 katika Agano Jipya wakati wa Pentekoste. Roho hushuka wakati wa Pentekoste. Je, kulikuwa na Roho wa Mungu katika Agano la Kale? Ndio, ilikuwa, na ilikuja kwa watu, ikiwapa watu hawa zawadi fulani. Kwa upande wa Samsoni ilikuwa nguvu, kwa Sauli ilikuwa ufalme. Kwa hivyo utaona Roho wa Mungu akifanya kazi na watu katika Agano la Kale.

Haikuwa kwamba Roho wa Mungu hakuwa hapa. Iko katika Matendo ya 2 lakini nitaachia hiyo kwa Agano Jipya Prof. Kwa hivyo, Roho wa Mungu alikuwa katika Agano la Kale akiwapa watu zawadi.

Samsoni na Stripper wa Gaza

Sasa, huyo ndiye mwanamke wa kwanza wa Samsoni. Mwanamke wa pili ni nani? Samsoni anashuka hadi Gaza. Ninamwita mwanamke huyu Gaza Stripper. Hapana, ni Ukanda wa Gaza. Unatambua "stripper" inafaa hapo. Kwa hivyo hii ni Gaza. Anashuka hadi Gaza. "Samsoni alishuka hadi Gaza ambapo aliona kahaba. Aliingia kulala naye usiku kucha." Sasa, nilikuambia ni heshima ngapi nina kwa Dk. Gordon Hugenburger. Yeye ni mfikiriaji wa hali ya juu na ubora tu, mmoja wa wahubiri bora ambao nimewahi kusikia maishani mwangu. Dk. Hugenburger anaenda kwa Waebrania 11... na katika Waebrania 11 inasema: mmoja wa mashujaa wakuu wa imani ni Samsoni. Samsoni, katika Waebrania 11 ameorodheshwa kati ya mashujaa wakuu wa imani. Kwa hivyo anarudi na anasema haoni udhaifu kuwa hasi, hata Samsoni akiingia kwenye kahaba. Niliwaza, "anafanyaje hivi?" alisimamisha mfululizo wake wa mahubiri juu ya Waamuji kabla ya kufanya Samsoni. Nilikuwa tu pembeni ya kiti changu nikingojea suluhisho. Lakini niligundua, hivi ndivyo anavyofanya: Anasema, ni nani pia katika Israeli aliyeingia kwenye kahaba ambaye alikuwa kosher kabisa? Je, kuna mtu yeyote anayekumbuka jinsi Yoshua alivyowatuma wapelelezi? Na wapelelezi waliingia ndani ya nani? Rahabu kahaba. Sasa walikuwa huko kwa biashara yake au walikuwa wakijaribu kupata habari. Hii ilikuwa juhudi ya upelelezi. Kwa hivyo Dk Hugenburger, inaonekana, na sijamsikia akisema hivi, nilisikia kupitia mzabibu, alisema Samsoni anaenda nyumbani kwa mwanamke huyu labda katika muktadha wa upelelezi. Nadhani alikuwa akipeleleza lakini ilikuwa kwenye kitu tofauti kuliko ardhi, ikiwa unajua ninachomaanisha. Kwa hivyo ningechukua hii kama Samsoni akifanya hivi na wanawake tena. Kwa hivyo ningechukua hii katika muktadha mbaya. Lakini ninachotaka kutumia kifungu hiki ni mwanamke huyu, kahaba huko Gaza, Wafilisti wanawazunguka na

kusema, "asubuhi tutamuua Samsoni." Kwa hivyo Samsoni anaamka katikati ya usiku na anavuta fremu ya mlango nje ya ukuta na kuondoka nayo. Sasa hii ndio muhimu sana kwangu, kwa suala la nguvu za Samsoni. Kwanza kabisa, ikiwa utavuta fremu hii ya mlango kutoka hapa, hii itakuwa jambo kubwa kubeba, fremu hii ya mlango? Sura hii ya mlango imetengenezwa kwa chuma na, kusema kweli kwako, ni chuma cha bei nafuu au karatasi ya chuma. Itakuwa karibu pauni 30-40. Hiyo sio nyingi sana unaweza kubeba pauni 30-40 kwa njia ndefu, sivyo?

Unapovuta nguzo za mlango katika ulimwengu wa zamani hazikutengenezwa kwa chuma cha bei rahisi, zimetengenezwa kwa machapisho. Tunazungumza juu ya pauni 100? Ndio, mamia ya pauni. Samsoni anawavuta. Jambo lingine, je, nyinyi mmewahi kufanya kuna mtu yeyote aliyewahi kuweka nyasi hapa?

Nilipokuwa chini huko Tennessee tuliweka nyasi. Nilikuwa kijana karibu 25 na kwa hivyo watu hawa wanapata marobota haya 100, 200 ya nyasi. Walisema "unaingia kwenye lori na unawatupa kwenye dari." Kwa hivyo ninaingia huko na marobota haya ya nyasi pauni 30-40 ninayatupa huko. Kwa hivyo ninatupa marobota haya ya nyasi huko juu. Hizi sio kitu kwa sababu wanafikiri mimi ni mjanja wa jiji na wao ni watu wa mashambani. Wao ni wakulima, wenye nguvu. Kwa hivyo ninatupa marobota hayo ya nyasi huko juu na ninakutupa unajua marobota 20 ya nyasi huko juu. Kisha ninatupa marobota 30 ya nyasi huko juu. Kisha ninatupa 40 na 50. Wakati walipomaliza na mimi nilikuwa nikisukuma marobota juu kwa bega langu, sikuweza kuinua mikono yangu tena kwa sababu ilikuwa nyingi sana. Samsoni hubeba vitu kama maili 20 na yote yalikuwa

juu ya kilima. Anawaweka mbele ya Hebroni. Tunajua maeneo haya yako wapi. Ni kama maili 20 na ni kupanda. Swali unapobeba uzito juu ya kilima, ni upinaji ni shida? Ndio na maili 20 ni umbali mzuri wa kubeba aina hii ya uzito? Je, mtu huyu ni hulk? Jamaa huyu ni mtu mkubwa. Binadamu wa kawaida, utakuwa na bahati ya kutembea maili 20 juu ya kilima kama hicho, na anabeba pauni mia kadhaa angalau juu kwa njia hii. Kwa hivyo Samsoni ana nguvu sana. Kwa njia, Roho wa Mungu anakuja juu yake ili kumpa nguvu na amejaliwa sana. Kwa

hivyo, hii ndio wakati anavuta kuta huko au mlango kwa kweli sasa.

Samsoni na Delila

Mwanamke anayefuata, na huyu ndiye mwanamke wa mwisho maishani mwake, Delila. Delila ni maarufu sana hata leo ana kipindi cha redio. Lakini inasema, "Wakati fulani baadaye yeye [Samsoni], alipenda. Hii ni sura ya 16 mstari wa 4, "alipendana na mwanamke wa Bonde la Sorek ambaye jina lake lilikuwa Delila." Angalia hii inasema alimpenda. Kuna shida gani na hiyo? Wengi wenu mmefunzwa katika aina ya fikra za Kigiriki ambapo mnapata *Agape* na una *Eros* Kulia? Na *Agape* Na *Eros* Upendo ni tofauti sana sawa? *Agape* Upendo ni upendo wa kiroho sana na wa kujitoa mhanga na *Eros* Upendo ni wa mapenzi, tamaa sana. Kwa hivyo upendo wa mapenzi ni wa tamaa, *Agape* upendo ni wa kiroho. Kwa Kigiriki tunafanya utengano huu kati ya *Agape* Na *Eros*. Kwa Kiebrania hawana tofauti hiyo. Neno la upendo ni neno *Ahav* na inajumuisha upendo na tamaa. Kwa hivyo hii inaleta swali ni rahisi kila wakati kutenganisha kati ya upendo na tamaa? Nilipokuwa mdogo walijaribu kuonyesha tamaa hapa na upendo wa kweli hapa. Ninachosema ni kwamba, wakati unapendana wakati mwingine upendo na tamaa zote hunaswa? Kwa hivyo kuwa mwangalifu juu ya njia hii ya uchanganuzi wa Kigiriki. Mawazo ya Kiebrania ni ya kikaboni zaidi na ya jumla. Kwa hivyo Samsoni anampenda. Sasa anamsumbua na kimsingi Wafilisti wanajitokeza kwa Delila na wanasema, "Delila unataka kupata pesa?" Na Delila anasema, "Ndiyo." Na kwa hivyo wakasema, "Tuambieni siri ya nguvu zake na tutamshusha." Watamlipa fedha na kugundua anafanya nini? Delila anamuuza Samsoni. Angalia hapa mwanamke anamuuza mwanamume kwa pesa? Mara nyingi hiyo inabadilishwa, lakini katika kesi hii, ni Delila anayeuzi Samsoni. Kwa hivyo anakuja kwa Samsoni na anamsumbua Samsoni, "Niambie siri ya nguvu zako kuu na jinsi unavyoweza kufungwa na kutiishwa." Samsoni akamjibu, 'Ikiwa mtu yeyote atanifunga kwa kamba saba mpya ambazo haziwezi kukaushwa, nitakuwa dhaifu kama mtu mwingine yeyote.'" Nadhani nini? Anaamka na ana kamba saba zinazomfunga. "Samsoni, Wafilisti wako juu

yako," anafanya nini? Anapiga vitu yeye na kuruka juu. Sasa wakati nyinyi mnasoma hii mligundua jinsi yeye ni mjinga. Anafanya hivi tena na tena mtu yeyote anawezaje kuwa bubu hivyo. Nataka kuelezea, sidhani kama hiyo ndiyo hoja hapa. Simulizi hili limebanwa. Inawezekana kwamba majaribio haya tofauti na kamba saba safi, kwenda kwa kamba saba kwenda kufunga almaria za nywele zake, inawezekana kwamba hii ilikuwa kwa miezi na miezi ya muda na kwamba hadithi hii ilienea? Unapoandika historia watu huwa huchukua simulizi na kuikandamiza. Kwa hivyo kinachotokea ni kwamba inafanya ionekane kama hafla hizi zote zilikuwa moja baada ya nyingine na baada ya nyingine na zinahusiana kwa karibu. Inaweza kuwa kwamba walitenganishwa kwa wakati. Ninachojaribu kusema ni kwamba Samson sio bubu kama anavyoonekana. Kwa hivyo hii inaweza kuwa imeenea kwa muda mrefu. Kweli, mwishowe anashuka, anaanza kucheza na nywele zikisuka hivyo. Kusumbua inaonekana kufanya kazi. Ninachopendekeza na Samsoni hapa ni kwamba ukandamizaji wa wakati ni jinsi historia inavyoandikwa. Kwa njia, wanahistoria huwahi kuchukua matukio ambayo labda ni miaka 50 tofauti na kuyarudisha nyuma katika historia? Kwa sababu tu ndivyo wanavyoandika historia na hawataki kupitia maelezo yote. Kwa hivyo historia daima inahusisha aina fulani ya ukandamizaji. Ukichukua historia katika Chuo cha Gordon hapa utapata wanahistoria wazuri ambao wanazungumza juu ya historia, jinsi historia imeandikwa. Mara nyingi matukio ambayo ni mbali kutoka kwa kila mmoja huwekwa nyuma kwa sababu unaanguka historia, unakandamiza historia. Ikiwa ungeandika historia kamili kabisa itakuwa nyingi sana kwa mtu yeyote kusoma. Historia yote imebanwa. Sasa kinachomvutia Samsoni ni Delila anakata nywele zake na anawaambia Wafilisti, nadhani nimeipata wakati huu. Hii ndio. Kwa hivyo ananyoa kichwa chake kukata nywele zake na Samsoni kisha anakamatwa na Wafilisti. Ni jambo gani la kwanza wanalomfanyia wanapomkamata? Wakati ana nguvu kweli unataka kutumia nguvu zake lakini unataka kumlemaza unafanya nini? Ulimpofusha. Kwa hivyo walimpofusha, wakamtoa macho, na sasa ana nguvu lakini mtoto anaweza

kumshambulia kwa sababu hawezi kuona anakotoka. Kwa njia, wanamtoa nje kisha inasema, "watu walipomwona walimsifu mungu wao wakisema, 'Mungu wetu amemkabidhi adui yetu mikononi mwetu.'" Lakini je, Mungu atamtumia Samsoni hata katika hali ya upofu kutimiza makusudi yake.

Mwisho wa Samsoni kwenye hekalu la Wafilisti

Kwa hivyo kinachotokea ni watu kumvuta Samsoni nje na wanamfanya afanye hila. Ni kama sarakasi na unapata mtu huyu mkubwa mwenye nguvu na atafanya hila hizi zote. Samsoni anafanya hila hizi lakini basi Samsoni anamwambia kijana aliye pamoja naye akimwongoza. Kwanza anamwomba Mungu kisha Samsoni akamwomba Bwana, "Ee Bwana Mkuu, nikumbuke. Ee Mungu, tafadhali niimarisha mara moja tu, na nilipize kisasi kwa Wafilisti kwa macho yangu mawili." Je, Samsoni analipiza kisasi hapa? Anataka kulipiza kisasi kwa macho yake mawili. Ungependa angesema, "Nataka jina lako, Mungu, liheshimiwe. Nataka kuonyesha wewe ndiye mshindi." Lakini, badala yake, ana wasiwasi juu ya macho yake mawili. Samsoni anafikia nguzo mbili za kati. Atachukua nguzo mbili za kati na ataangusha jengo lote kwa watu wapatao 3000. Samsoni anaua zaidi katika kifo chake kisha aliua maishani mwake. Sasa kinachofurahisha hapa tuna nguzo mbili katika chumba hiki. Ukiangusha nguzo hizi mbili je, jengo hili lote lingeanguka? Sidhani hivyo. Nadhani kuna mihimili ya kutosha ya msalaba ambayo inaweza kushikilia paa. Je, unajua wamepata nini kwenye uwanda wa Wafilisti? Wamepata baadhi ya mahekalu ya Wafilisti. Tamaduni tofauti hutoa mitindo tofauti ya mahekalu? Ndiyo. Hekalu la Israeli, kwa njia hekalu la Sulemani lilijengwa kwa mfano wa Foinike na Hiram kwa nini? Kwa sababu aliajiri Hiram kutoka Foinike kuijenga. Unapoangalia hekalu la Israeli ambalo Sulemani alijenga, ni sawa na lile lililojengwa huko Foinike. Uchapishaji wa bluu ndio haswa uliyo nao huko Foinike. Mahekalu ya Wafilisti, walipata yana nguzo mbili katikati yao na kuta za kubeba mizigo. Kwa maneno mengine, uzito wote unakuja kwa nguzo hizo mbili. Unashusha nguzo hizo mbili na nini kinatokea kwa mahekalu haya ya Wafilisti? Sehemu nzima inaanguka.

Kwa hivyo akiolojia inaonyesha kuwa hii inafanya kazi kweli? Unatoa jengo lote ambalo lina uzito kwenye nguzo hizi mbili. Kwa hivyo hii imekuwa uthibitisho wa kupendeza sana. Biblia inasema Samsoni anaangusha nguzo mbili na mahali palipoanguka. Samsoni anakufa na haya ndio maisha ya Samsoni. Sasa, Samsoni anawezaje kuorodheshwa kama shujaa mkuu wa imani? Kwa kuzingatia maisha haya yote yaliyoharibika. Kusema kweli kwako, kuna mambo mengi yaliyoharibika. Nadhani Biblia inatuonyesha kwamba baadhi ya mashujaa wakuu wa imani, walikuwa wamevuruga maisha. Hiyo inanipa matumaini, kwa sababu nina maisha yaliyochanganyikiwa. Tunatumahi kuwa sio mbaya sana, lakini unajua ninachosema. Umeona karibu kila mtu katika Agano la Kale ambalo tumeona, je, kila mmoja wao alikuwa na shida za aina moja au nyingine? Daudi ndiye mtu anayefuata moyo wa Mungu mwenyewe, unajua juu ya Daudi sasa sivyo? Kwa hivyo una shida na watu hawa wote. Kwa hivyo nadhani na msemu wa Biblia ni kwamba waumini katika Mungu sio bora kuliko kila mtu mwingine, wana shida kama kila mtu mwingine lakini wanamwamini Mungu na Mungu anawatumia kutimiza makusudi yake. Wao ni mashujaa wenye dosari. Ni nzuri kuweza kuwa mtumishi wa Mungu ingawa una mambo yanayoshuka. Kwa hivyo Samsoni ni shujaa lakini sio mkamilifu, ana shida zake na hayo ni maisha halisi.

Hadithi ya Walawi wawili

Sasa hapa kuna Hadithi ya Miji Miwili, hapana, hadithi ya Walawi wawili. Kitabu cha Waamuzi kinaisha na hizi, kile ninachokiita, hadithi za Walawi wawili. Kwanza kabisa, wacha nianze hadithi hii. Huyu ndiye Mlawi wa kwanza, Mlawi wa Danieli. Nitaenda kwenye sura ya 17 na 18 katika Waamuzi. Kuna mtu kutoka Efraimu, Efraimu yuko wapi? Efraimu yuko juu ya Benyamini. Kwa hivyo ni Yuda tu, Benyamini, na Efraimu, kwa hivyo iko hapo juu. Kuna mvulana huko Efraimu na ana fedha nyingi na dhahabu. Kwa hivyo anajifanya sanamu. Kisha anasema, "Hei, nina sanamu sasa." Lakini ghafla Mlawi anapitia Efraimu na mtu huyu, Mika, anamwambia Mlawi, "Unajua nimepata sanamu hii ya dhahabu / fedha hapa, kwa nini usije kuwa kuhani wangu? Nina sanamu hii na nitalipa,

unaweza kuishi nami, nitakulipa na kukupa makazi. Nitakupa chakula. Nitakutunza na wewe uwe kuhani wangu." Kwa hivyo Mlawi kisha anakuwa kuhani wa Mika. Mika anatengeneza sanamu na kisha anamwajiri Mlawi huyu kuwa kuhani wake. Sasa ana sanamu na kuhani, mtu huyu ana tamasha zuri sana. Ana kona hii ya kidini hapa. Sasa nini kinatokea? Kabila la Dani lilikuwa na shida gani? Kabila la Dani liko nje ya uwanda wa Wafilisti, ambayo ina maana kwamba Wafilisti walikuwa wakiwapiga Wadani wakati wote kwa sababu eneo lao la kikabila lilikuwa nje na Wafilisti magharibi mwa Benyamini. Basi Wadani wakasema, "Tumechoka kupigana na Wafilisti tutaenda kaskazini. Tumesikia ni nzuri sana na ni moja wapo ya maeneo mazuri zaidi huko Israeli kaskazini. Kwa hivyo Wadani wanahamia kaskazini. Wanapohamia kaskazini walipaswa kupitia kabila gani? Efraimu. Kwa hivyo wanapita karibu na nyumba ya Mika na wanasema, "Hei, mtu huyu Mika ana moja ya sanamu hizi za chuma na pia ana kuhani, Mlawi huyu. Kwa hivyo kabila la Dan, sasa hili ni kabila zima linalosonga, na kabila hili lote litaunganishwa kutoka kuwa eneo la kikabila hadi kuwa jiji. Kaskazini mwa Israeli nyuma ambapo Kyle ameketi. Dan itakuwa sehemu ya kaskazini zaidi ya Israeli. Kabila hilo linahama kutoka eneo la Wafilisti hadi kaskazini. Wanakuja karibu na Mlawi huyu na kusema, "Hei Mlawi, kwa nini huje nasi? Ukija nasi unaweza kuwa Mlawi na unaweza kuwa kuhani wa kabila zima. Sio lazima uwe mmoja kwa familia ndogo, unaweza kuwa kuhani wa kabila zima." Kwa hivyo Mlawi anasema, "Hei, hiyo ni tamasha nzuri sana, nitaenda nanyi nyinyi." Kwa hivyo Mlawi anaenda kaskazini. Kisha Mlawi anapanda hadi mji wa Dani upande wa kaskazini kabisa na anaweka sanamu huko. Kuhani huyu kisha anakuwa kuhani huko Dan. Je, hii ni ibada ya sanamu katika Israeli? Kwa hivyo hapa ndipo Dan anahusishwa na ibada hii ya sanamu. Inasema hata hapa mahali fulani, "Kwa hiyo Dani walijiwekea sanamu na Yonathani mwana wa Gershon mwana wa Musa, na wanawe walikuwa makuhani wa kabila la Lawi hadi wakati wa utumwa wa nchi. Waliendelea kutumia sanamu ambazo Mika alikuwa ametengeneza, wakati wote nyumba ya Mungu ilikuwa Shilo." Kwa

hivyo hema itakuwa Shilo. Wakati wote ilikuwa Shilo, Wadani wanaabudu sanamu huko Dani. Sasa kutakuwa na sehemu nyingine ambayo sanamu imewekwa baadaye. Simulizi hili linakuweka tayari kwa hilo baadaye. Baadaye kuna mtu anayeitwa Yeroboamu, unamkumbuka? Na ataweka sanamu katika sehemu gani mbili? Mtu atakuwa katika Dan akitoka kwenye simulizi hili naamini, mmoja wao atakuwa Dan. Ndama mwingine wa dhahabu atakuwa wapi ambaye ataweka? Kuna mtu yeyote anayekumbuka mahali hapo? Betheli. Ndiyo, chini katika Betheli. Kwa nini anaiweka Betheli? Je, Betheli ni mahali patakatifu? Ni nini kilitokea Betheli? Je, Betheli ni mahali ambapo ngazi ya Yakobo ilifanyika? Ni hapa Yakobo alikutana na Mungu huko Betheli. Kwa hiyo Yeroboamu anatumia mahali hapo na kuweka ndama wa dhahabu na kusema, "Huyu ni Bwana, huyu ni Yehova, ndama huyu." Mungu anasema, "Hapana, mimi si ndama, mimi si ndama wa dhahabu." Mungu anamhukumu Yeroboamu kwa kuweka sanamu huko Dani na Betheli. Kwa hivyo Dan alikuwa kaskazini na Betheli ilikuwa kusini. Kwa hivyo simulizi hili linaweka shida hii ambayo Israeli itakuwa nayo baadaye.

Mlawi na suria wake

Huyo ndiye Mlawi wa kwanza, Mlawi wa Daniel. Sasa Mlawi wetu wa pili na hadithi hii iko katika sura ya 19 na hadithi hii ni hadithi mbaya sana ya suria wa Mlawi. Kwa hivyo nataka tu kuweka jiografia juu ya hii. Kwanza kabisa, unaona hapa kuna barabara kuu inayoendesha hapa? Barabara hii ni Njia ya 1. Sasa barabara hii sio Njia ya 95, 95 ni barabara kuu kubwa. Hii inaitwa Njia ya Ridge. Ni njia ya ridge. Inapita kwenye ukingo kaskazini na kusini, chini ya mgongo wa Israeli. Hii inaendesha kwenye ukingo na inaitwa Njia ya Ridge. Kwa hivyo unatoka Betheli, unasafiri Mizpa, Gibe, Yerusalemu, Bethlehemu hadi Hebroni kwenye hii ndio Njia ya Ridge. Kwanza kabisa, unapokuwa na Mlawi na suria je, hilo ni tatizo? Mlawi ana suria na suria anakimbia nyumbani. Kwa hivyo anakimbilia nyumbani Bethlehemu. Kisha Mlawi anamfukuza na anakimbia na anamshika Bethlehemu nyumbani kwa mzazi wake. Kisha ni kama likizo ya

shukrani kidogo. Je, wazazi wako wamewahi kurudi nyumbani wanasema, "huwezi kukaa siku moja au mbili zaidi?" Je, wazazi wako huwahi kufanya hivyo? "Huwezi kukaa kwa muda mrefu kidogo?" Na kwa hivyo kinachotokea ni kwamba Mlawi anakaa nyumbani kwa suria kwa muda mrefu kidogo. Hatimaye, anasema, "Tunapaswa kutoka hapa. Lazima niende." Kwa hivyo wanaondoka alasiri. Wanakuja hapa, ni kama maili tano wanapotembea kupita Yerusalemu. Wanapoamka Yerusalemu mwanamke huyo amechoka na anasema, "Nimechoka tu kutembea kwa nini tusikae hapa Jebusi." Lakini yule mtu anasema, "Hapana sitaki kuingia Jebus." Wajebusi wanaoishi huko sio Wayahudi. Kwa hivyo anasema, "Nataka kwenda kwenye eneo la Kiyahudi." Kwa hiyo mimi nitapanda Gibea kutoka Bethlehemu. Kwa hiyo anakuja na kupita karibu na Yerusalemu. Hataingia huko kwa sababu watu hawa sio Wayahudi. Anakuja Gibea na anasema nataka kuwa na watu wa Kiyahudi huko Gibea. Sasa nini kinatokea anapoingia Gibea? Hapa ndipo inapokuwa mbaya. Hadithi inakwenda hivi. Anaingia mjini na ni karibu hali ya Sodom na Gomora. Anaingia mjini na yuko nje katika kitongoji katika uwanja wa kawaida. Mzee anakuja kwake na kusema haupaswi kuwa hapa. Njoo nyumbani nami. Anamwalika suria na Mlawi nyumbani pamoja naye, na anasema hupaswi kuwa hapa. Hapo zamani za kale nilikuwa nikisafiri katika jiji la Los Angeles sijawahi kufika hapo awali. Tuliendesha gari hadi California. Kwa hivyo nikasema nilitaka kwenda chini Los Angeles. Ninataka kuona ufuo huko Los Angeles na kwa hivyo rafiki yangu alikataa, "Sitaki kushuka Los Angeles." Alitakiwa kutupeleka karibu. Nilisema tunashuka Los Angeles na kwa hivyo mwishowe akasema tutashuka mahali hapa paitwapo Venice Beach. Kwa hivyo tunashuka hadi Venice Beach na tunaangalia huko na watoto wangu. Tunarudi kwenye gari tulilokuwa nalo na tunajaribu kupanda kwenye njia. Njia hizi zinapita juu ya vichwa vyetu na lakini hatuwezi kufika kwenye njia. Kwa hivyo tunaendesha gari kuzunguka vitongoji hivi vyote huko LA. Hatujui tuko wapi. Tunavuta, kuna wavulana karibu 6' 5" jamaa mkubwa. Tunavuta jukumu la mimi chini ya dirisha langu na kusema, "Unaweza

kutuambia jinsi ya kuingia kwenye njia hapa?" Jambo la kwanza ambalo mtu huyo aliniambia, hata hakujibu swali langu, jambo la kwanza anasema, "Haupaswi kuwa hapa, haupaswi kuwa hapa." Swali, wakati mtu kama huyo anasema "haupaswi kuwa hapa," swali, hatupaswi kuwa hapa? Ndio bwana. Tutajaribu kutoka hapa haraka iwezekanavyo. Unafikaje kwenye thruway? Kwa hivyo alituambia jinsi ya kufika huko lakini ilikuwa wazi kuwa tulikuwa nje ya ujirani wetu. Kwa hivyo kile ulicho nacho hapa na mzee huyu akimuonya usikae katika uwanja huu wa mji au itakuwa mbaya kwako. Njoo nyumbani nami. Kwa hivyo wanarudi nyumbani naye na nini kinatokea? Vijana wanajitokeza mlangoni na kisha nini kinatokea? Wanaanza kupiga mlangoni kama huko Sodoma na Gomora. "Mlete mtu huyo kwetu ili tupate ngono naye," au "ili tumjue." Mwanadada huyo anafanya karibu kitu kimoja akiwasukuma binti zake nje, Mlawi ana suria wake kwa hivyo anamsukuma suria wake nje. Unakumbuka hadithi kwa sababu ni mbaya sana huwezi kujizuia kuikosa. Wavulana wanawanyanyasa wanawake usiku kucha, anakuja siku inayofuata yuko wapi? Mlawi anafungua mlango siku iliyofuata na kuna suria wake amelala chini. Anasema "Amka twende, ni wakati wa kwenda sasa." Lakini suria hatembezi na ghafla anatambua: suria wake amekufa. Kwa hivyo basi anachofanya ni kumweka juu ya punda wake na kumrudisha. Basi anafanya nini? Inakuwa mbaya zaidi. Amechukizwa sana na watu hawa walimuua suria wake anaanza kumkata. Alimkata vipande 12 na kupeleka sehemu zake za mwili kwa makabila 12 ya Israeli. Kwa njia, unapokuwa Myahudi wa kosher na unapata sehemu hii ya mwili - makabila ya kituko. Ni "Whoa, hatujawahi kuona kitu kama hiki huko Israeli hapo awali. Ni nini kinaendelea hapa? Mji huu wa Gibeon tutaenda kuwatoa watu hao. Wanahitaji kuadhibiwa kwa kile walichofanya." Kwa hivyo makabila, makabila 11, yanaipata pamoja. Wanapanda dhidi ya Gibeon na kabila la Benyamini lililoko pamoja na Gibeon. Kabila la Benyamini linasema hatutoi Gibeon. Kwa hivyo kabila lote la Benyamini linakwenda kupigana na makabila mengine 11 ya Israeli.

Vita vya kikabila vya Wabenjamini

Kwa hivyo sasa una vita vya kikabila na nini kinatokea? Waisraeli wanapanda kuwashambulia na wanapoteza mara ya kwanza. Wanarudi kwa Mungu, "Mungu kinachoendelea, watu hawa ni waovu. Tunajaribu kufanya yaliyo sawa." Mungu anasema, "Nenda tena." Wanapanda tena na makabila ya Israeli yanawashinda Wabenjamini, lakini basi shida ni nini? Wanawaua Wabenjamini wote lakini 600 kati ya wavulana wanatoroka. Wanapanda kwenye eneo hili la juu linaloweza kujilinda ambapo hawawezi kuwafikia. Kwa hivyo kuna Wabenjamini 600 waliobaki. Wanataka kwenda juu na kuwaua Wabenjamini 600 lakini shida ni nini? Ukiwaua Wabenjamini 600, nini kitatokea kwa moja ya makabila ya Israeli? Ni kama faru mweusi wanatoweka na hakuna tena kabila la Benyamini. Kwa hivyo wanatambua, tunahitaji kuita muda nje. Kuna 600 tu kati ya watu hawa waliobaki. Tumeunda upya kabila au tutapoteza moja ya makabila yetu ya Israeli.

Lakini basi shida ni nini? Watu hawa watazaaje? Lazima waolewe na mtu lakini wavulana wote ambao walikuwa vitani waliapa hawatawapa binti zao kuolewa na Mbenjamini. Je, ungependa kumpa binti yako mvulana kama huyo? La. Wakasema, "Hatutawapa binti zetu huko." Kwa hivyo basi nikafikiria, "tutafanya nini sasa? Tuna watu 600. Tunapaswa kuwapa watoto na kuwaacha waongeze tena. Kuna mji hapa unaoitwa Yabeshi Gileadi na watu wa Yabeshi Gileadi hawakuja vitani. Kwa hivyo walichofanya ni kwenda Yabeshi Gileadi, wakakusanya wasichana 400 na kuwaleta wasichana hao 400 kwa Wabenjamini.

Sasa umebaki na 200 tu ambao hawana wake. Kwa hivyo sasa tutafanya nini? Tuna 200 ambao hawana wake. Kwa njia, usicheke, nadhani unataka kuifanya jinsi Biblia inavyofanya jambo hili la uchumba. Unataka kuchumbiana jinsi Biblia inavyofanya. Busu dating Kwaheri kama vile Biblia inavyofanya. Kwa hivyo wanaenda Shilo na wasichana wanatoka kwa karamu na watakuwa wakicheza huko Shilo ambapo hema ilikuwa. Watacheza. Walisema, "tutafanya nini na watu hawa 200 tutawaweka vichakani. Wakati wasichana wanatoka kucheza wavulana hutoka vichakani, huwakamata na chochote unachopata ni chako. Sasa nimekuwa nikisema Chuo cha Gordon kila wakati tuna quad.

Je, ni kama Biblia inavyosema? Kwa hivyo hii ni, ndio ninatania. Hivyo ndivyo inavyotokea kwa watu hawa wengine. Kwa hivyo sasa kabila la Benyamini limeundwa upya. Sasa unasema kwa nini unasimulia hadithi ya kutisha, hivi ndivyo mama yangu angesema. Sio lazima usimulie hadithi hizo Ted. Kuna hadithi hizi za kutisha sana katika Biblia ambazo haupaswi kuwaambia wanafunzi wa vyuo vikuu hizi. Swali langu ni kwangu mwenyewe ingawa ni suria alibakwa na kuuawa kugawanya na kushinda, hivi ndivyo walivyopata wake kwa Benyamini, Yabeshi Gileadi walitoa wake. Jabesh hii, kwa njia, sababu kwa nini ninataja hiyo ni hii inaweza kuwa muhimu kwetu baadaye. Kuna mvulana ambaye sitasema jina lake lakini alitoka Yabeshi Gileadi kisha wacheza densi wa Shilo na hapo ndipo wanapokuja na wake hawa kwa Wabenjamini. Sasa kwa nini Biblia inajumuisha hadithi hii na Biblia haituambii kwanini lakini nadhani tuna pendekezo hapa na hadithi ya Wabenjamini. Kitabu cha Waamuzi kinaanzisha nini? Hakuna nini katika Israeli? Wakati wa waamuzi hakuna mfalme katika Israeli na kila mtu hufanya yaliyo sawa machoni pake mwenyewe. Nani atakuwa mfalme wa kwanza wa Israeli? Sauli. Sauli anatoka katika kabila gani? Benyamini. Ninaamini hadithi hii inaanzisha utawala wa mfalme Sauli. Ninaamini hadithi hii katika kitabu cha Mwamuzi imewekwa hapo ili kuanzisha kabila la Benyamini. Kwa njia, wanapoenda kumfanya Sauli kuwa mfalme, unakumbuka Sauli anachosema? Anasema, "Mimi ni kutoka kabila dogo." Je, kila mtu kwa nini anatoka kabila dogo? Ndiyo. Kwa hivyo Sauli atatoka kabila la Benyamini, kwa hivyo nadhani hadithi hii imewekwa hapo kama msingi wa mfalme Sauli.

Ruthu

Sasa, ni hadithi inayofuata ni moja wapo ya hadithi nzuri zaidi katika Biblia. Ni hadithi ya Ruthu. Green Fried Steel Magnolias hizi ni sinema hapo zamani kuhusu urafiki wa wanawake. Je, urafiki wa wanawake ni tofauti na urafiki wa wavulana? Nimemtazama mke wangu kwa zaidi ya miaka 30-60. Nimetazama jinsi mke wangu anavyopata marafiki. Ni jinsi anavyopata marafiki na asili ya

urafiki wake ni tofauti na urafiki wa wavulana na wavulana. Ulichonacho katika kitabu cha Ruthu ni wanawake wawili ambao mara nyingi hupati kuona hii katika Maandiko. Wanawake hawa wawili ni marafiki wakubwa ambao huwa marafiki wa karibu sana. Ni hadithi nzuri ya urafiki katika kitabu cha Ruthu. Hivi ndivyo ilivyotokea katika kitabu cha Ruthu. Kuna mfululizo wa misiba inayotokea kwenye kitabu. Kwanza kabisa, wanatoka mji wa Bethlehemu. Naomi ni mwanamke mzee na mumewe Elimeleki wanatoka Bethlehemu. Kuna njaa nchini. Kwa hivyo wakati kuna njaa katika nchi unafanya nini? Unahama. Unahama kutoka mwinuko wa chini hadi mwinuko wa juu kwa sababu mwinuko wa juu hupata maji ya mvua zaidi. Kwa hivyo wanatoka Bethlehemu ambayo ingekuwa hapa. Wanashuka kuvuka Mto Yordani na kuja upande huu hadi Moabu. Moabu iko juu ya futi 500-700 na kwa hivyo kinachotokea ni kwamba wanapata mvua zaidi hapa. Kwa hiyo wanakuja Moabu kupata mazao. Kisha wanakaa Moabu na kisha nini kinatokea? Ana watoto wawili wa kiume Mahloni na Kilioni. Wakati wanawe wawili watakuwa Moabu, wataoa wanawake wa aina gani? Jiografia pamoja na homoni ni sawa na upendo. Wataoa Wamoabu. Wana wao wawili Mabuloni na Kilioni wanaoa wanawake wa Moabu na mmoja wa wanawake hao ni Ruthu. Kwa hivyo Ruthu ni binti-mkwe wa Naomi na mtoto wake anamuoa. Sasa ni nini kinatokea katika simulizi? Wanaume wote hufanya kitu kimoja. Hii mara nyingi hutokea kwa wanaume. Wanaume wote wanafanya nini? Kufa. Kawaida ni kile wavulana hufanya. Wanaume wote wanakufa. Sasa kinachotokea ni kwamba una wanawake watatu peke yao. Wanawake watatu katika utamaduni peke yao ni ngumu sana? Ndio, haswa katika utamaduni huo. Kwa njia, hiyo ni kweli katika utamaduni wetu? Ndio, sitasahau kamwe nilikuwa na rafiki wa mwanafunzi ambaye alikuwa chini nyumbani kwetu wakati wote tulipomchukua kama binti yetu. Alikuwa kutoka California na alikuwa nje katika Ziwa la Winona, Indiana na akaingiza gari lake. Alikuwa kama binti yetu na alikuwa chini nyumbani kwetu kila wakati. Kwa hivyo aliingiza gari lake ndani na betri yake ilikuwa imekufa. Jamaa huyu

anayeitwa Pinky alikuwa na kituo cha mafuta na akabadilisha betri yake. Sasa betri inapokufa swali la kwanza ninalouliza je, alternator ni nzuri au alternator iliua betri? Kwa hivyo sio shida ya betri, ni alternator kuua betri. Kwa hivyo mwanadada huyo anachukua nafasi ya betri, anatoza pesa zake nyingi kwa betri na karibu wiki mbili au tatu baadaye nadhani nini? Pili betri inakufa. Anaingia ndani na yule mtu anajaribu kumtoza sasa mara mbili kwa betri na alternator. Kwa hivyo anarudi akisema sijui nifanye nini? Sasa swali, kwa sababu alikuwa mwanamke je, Pinky alimnufaisha? Ndio, alifanya hivyo. Kwa hivyo nilikuwa na hasira na kwa hivyo nikaingia kwenye gari langu. Nimefanya hivi mara moja tu maishani mwangu. Niliendesha gari na nikaegesha gari langu, alikuwa na milango miwili ya karakana inayoingia kwenye karakana yake. Niliengesha kando mbele yao wote wawili, kwa hivyo hakuna magari yangeweza kuingia au kutoka. Niliingia kumwona Bwana Pinky. Nilianza, alikuwa na mavazi yake yote yaliyopangwa hapo ameketi pale. Niliendelea kumwambia alikuwa akimnyang'anya msichana huyu. Nilifanya hivyo kwa upole sana mwanzoni. Alipata ugomvi kidogo. Kwa hivyo nilipaza sauti ya sauti yangu kwa hivyo nilikuwa nikimpigia kelele juu ya jinsi alivyokuwa akimng'oa msichana huyu mdogo. Wakati huo huo wafanyabiashara wake wote walikuwa wamekaa pale. Pata uhakika? Na kwa hivyo mimi ni kelele sana. Kisha anasema lazima nitoe gari langu huko nje. Nikasema, "Samahani, sihamishi gari langu hadi umrudishie pesa." Sikuwa nikienda popote. Kwa hivyo mwishowe yule mtu anayenifokea ambaye mwishowe huenda kwenye rejista. Anachukua hundi yake na kuturudishia tena. Mara tu tuliporudishiwa pesa zetu nadhani nini? Tuliondoka. Kwa njia, nilisema kwa haki ya kishairi leo, ukishuka Warsaw, Indiana, na ukaangalia mahali ambapo kituo cha mafuta cha Pinky kilikuwa, nadhani ni nini kilitokea kwa kituo cha mafuta cha Pinky? Huu sio mzaha miaka miwili baadaye kulikuwa na tingatinga alikwenda huko na waliitengeneza na kuifanya Pinky kuwa maegesho sasa. Kwa hivyo hata hivyo nilidhani kulikuwa na haki ya kishairi hapo. Lakini ninachojaribu kusema ni kwamba una Naomi, Ruthu na Orpa. Orpa anarudi

nyumbani lakini Ruthu anarudi na Naomi kurudi Bethlehemu. Unapata wanawake hawa peke yao katika tamaduni zao, je, wako hatarini sana katika utamaduni huo? Hatarini sana katika utamaduni huo. Kwa hivyo sasa ulichonacho ni wanaume wote hufa. Kitu ambacho ni rahisi kukosa katika kitabu cha Ruthu ambacho ni muhimu sana ni majina ya wahusika. Majina ya wahusika ni muhimu. Angalia jina la mtu huyu: Elimeleki. Walikuwa na wimbo kama huo katika siku zangu za umri. Iliitwa Elimeleki, Elimeleki, Elimeleki. Hata hivyo alikuwa Elimeleki. *Eli* inamaanisha nini? "El" ni Mungu. "Eli" ni Mungu wangu. "Melech" ni nini? Mfalme. Elimeleki ni "Mungu wangu ni mfalme." Hii ni katika kipindi cha majaji. Mfalme wa Israeli ni nani? Elimeleki "Mungu wangu ni mfalme." Je, hili ni jina zuri? Katika kipindi cha waamuzi "Mungu wangu ni mfalme." Mamahloni na Chilion, majina ya watoto hao wawili yanamaanisha "dhaifu" na "mgonjwa." Je, "Dhaifu" na "Mgonjwa" hufanya nini katika simulizi? Wanakufa sawa. Unaona jinsi majina haya yanavyofaa sana? "Dhaifu" na "Mgonjwa" hufa. Sasa Naomi anacheza jina lake mwenyewe? Naomi, mama aliyefiwa na mumewe, anarudi mjini na hii iko katika sura ya 1 mstari wa 20. "Usiniite Naomi," Naomi inamaanisha "kupendeza." "Usiniite Naomi" au kupendeza, "niite," nini? Kuna mtu yeyote anayekumbuka kwamba: "niite Mara." Mara ni nini? Uchungu. Kwa nini uniite Mara? "Kwa sababu Mwenyezi amefanya maisha yangu kuwa machungu sana, nilitoka nimeshiba lakini Bwana amenirudisha tupu." Nina uchungu. Kwa hivyo anasema, "usiniite kupendeza, niite uchungu [Marah]." Kwa njia, kumaliza hii unajua nini "Ruthu" anamaanisha? Ruthu anatokana na mzizi unaomaanisha "urafiki," au "rafiki." Kwa njia, Ruthu ana jukumu gani katika simulizi? Rafiki wa Naomi. Kwa njia, Boazi na yeye ni mmoja wa mashujaa. Boazi anamaanisha nini? Boazi inamaanisha "nguvu." Boazi ana jukumu gani katika simulizi? Yeye ndiye mwenye nguvu. Unaona jinsi kujifunza Kiebrania ni nzuri sana? Ghafla jambo hili unasema, "Wow, angalia hii." Ni aina ya ajabu.

Sasa juu ya urafiki kati ya Naomi na Ruthu, Ruthu anatoa kauli hii nzuri sana hapa. Naomi amesema tu yeye ni bibi kizee, amepoteza mumewe, amepoteza

wanawe wawili. Anamgeukia Ruth ambaye ni binti-mkwe wake na kusema, "Rudi nyumbani kwako. Huwezi kuja nami. Ukija nami, mimi ni mzee, ikiwa ningekuwa na mtoto leo, usingesubiri akue ili kumuoa. Kwa hivyo nenda nyumbani. Bwana amenitendea kwa uchungu." Na anamwambia aende nyumbani. Hivi ndivyo jibu la Ruthu lilivyo, "lakini Ruthu alijibu, usinihimize nikuache au nirudi kutoka kwako, unakoenda nitaenda, utakapokaa nitakaa. Watu wako watakuwa watu wangu, na Mungu wako Mungu wangu." Je, hiyo si kauli nzuri? "Utakakoenda nitaenda, utakapokaa nitakaa, watu wako watakuwa watu wangu na Mungu wako Mungu wangu." Je, Ruthu ni rafiki? Rafiki kweli. Kwa hivyo hili ni jambo zuri hapa Ruthu anaonyesha uaminifu wa upendo. Unajua nilisahau kuna neno la Kiebrania hapa ambalo ni zuri sana kwa aina hii ya uhusiano. Ni neno *hesed*. Sijazungumza hata kidogo juu yake sana. *Hesed*, Nimetafsiri kwa njia tofauti katika maisha yangu, nilikuwa nikitafsiri "upendo mkaidi." Sio upendo tu lakini ni upendo ambao hautacha. Ni upendo mkaidi ambao unafuata tu. Sasa katika DASV ninatafsiri "upendo mwaminifu", kwa maneno mengine, ni upendo mwaminifu ambao ni vijiti. Ni Ruthu ambaye ni mwaminifu kwa Naomi. Anaonyesha *hesed* aina ya upendo upendo huu mwaminifu. Kwa hivyo huu ni mfano mzuri wa *hesed*. Kwa njia, ni nani aliye na kubwa *hesed* ya nyakati zote? Mungu ana upendo mwaminifu kwa watu wake. Kwa hivyo neno hilo *hesed* hutumiwa. Sasa kinachotokea hapa ni Bethlehemu iko hapa chini. Ningejaribu tu kuongeza jiografia kidogo juu yake. Moabu yuko huko juu, kwa hivyo wanahama kutoka Bethlehemu kwenda huko Elimeleki na Naomi. Wanaoa na wavulana wote wanakufa. Ruthu na Naomi wanarudi Bethlehemu. Sasa wacha tumalize hadithi hii. Je, hali huathiri mtazamo wa mtu juu ya Mungu? Nilipokuwa mdogo niliambiwa hali hazipaswi kuathiri theolojia yako. Hata hivyo, angalia hii: "niite Mara kwa sababu Mwenyezi amefanya maisha yangu kuwa machungu. Nilitoka nimejaa lakini Bwana amenirudisha tupu." Je, hali huathiri jinsi watu wanavyomtazama Mungu? Mwanangu amerudi kutoka Afghanistan. Alipigwa risasi karibu kila siku ambayo alikuwa huko. Swali, je, hiyo iliathiri jinsi

anavyomwona Mungu? Je, amelazimika kupigana na jinsi anavyofikiria juu ya Mungu wakati ameona watu wakilipuka? Ndiyo, inaathiri jinsi unavyomwona Mungu. Hali zako huathiri jinsi unavyomwona Mungu. Nadhani lazima ushughulike nayo. Sasa Ruth anatoka nje. Yeye ni mashine ya kuokota. Kuokota kunamaanisha nini? Kuokota kunamaanisha kuwa anatoka baada ya wavunaji. Kwa hivyo wanatoka na kuchukua mundu na wanakata hisa. Wanapopiga nafaka ni nini hutokea? Baadhi ya nafaka huanguka chini. Maskini hufanya nini? Maskini hufuata nyuma wakiokota nafaka ambazo wavunaji huangusha. Kimsingi wavunaji huangusha nafaka kwa bahati mbaya na watu maskini huenda kuichukua, hiyo ndiyo inayoitwa "kuokota." Nini kinatokea? Ruthu anatoka kuokota. Yuko pamoja na watu maskini wanaojaribu kukusanya chakula. Je, Boazi anamwona? Boazi anambainisha na anasema, "kila mtu anajua kuwa wewe ni mwanamke mwema, VW umewahi kusikia wapi juu ya wanawake wema hapo awali? Mithali sura ya 31. Anamwita mwanamke wa Mithali sura ya 31. Vijana hao wanamwambia Boazi kwamba amekuwa akifanya kazi siku nzima. Je, Boazi anamtunza? Boazi anasema hauingii shambani la mtu mwingine yeyote, fimbo na shamba langu. Je, Boazi anajaribu kumlinda? Usiende kwenye uwanja wa mtu mwingine. Kisha anawaambia watu hawa waachie nafaka kwa ajili yake. Kwa hivyo anapoenda nyumbani ana nafaka hii yote. Naomi anasema, "ulikuwa katika uwanja wa nani?" Anasema Boazi na ghafla Naomi, mtengenezaji wa mechi, mtengenezaji mechi, anasema, "Boazi ana uhusiano na sisi unajua." Kwa hivyo anamfundisha Ruth na kusema atakuwa kwenye sakafu ya kupuria usiku wa leo. Unapopanda huko, funua miguu yake na kulala karibu naye, na atakuambia nini cha kufanya. Kwa njia, anapopanda na kufunua miguu yake, kumbuka kile nilichokuambia juu ya "miguu" kwa Kiebrania. Miguu inaweza kumaanisha kitu kingine [sehemu za siri za kiume] na labda inafanya katika muktadha huu. Inamaanisha kwamba alifunua miguu yake? Pengine inamaanisha kitu kingine.

Je, anajitolea kwa Boazi? Anajitolea kwa Boas. Boazi atamwambia, hapana? Sasa, kwa njia, ikiwa mtu mwingine yeyote katika kipindi cha majaji

alikuwa na mwanamke alijitolea kwa mvulana unajua ingekuwa imekwisha. Boazi anasema, hawezi. Sababu? Kwa sababu kuna mkombozi wa jamaa aliye karibu zaidi kuliko yeye na atamwambia, "Hapana." Sasa amejitolea, je, ataumia kwamba amekataliwa? Amejitolea mwenyewe, nafsi yake yote, kwake na atasema, hapana. Je, ataumia? Kwa hivyo Boazi anamwambia wewe ni mwanamke mwema, kila mtu anajua hilo. Anamwambia lazima niwaangalie na mtu huyu ambaye ni mkombozi wa karibu zaidi kuliko mimi na ikiwa atasema, "hapana," basi nitakuoa. Kwa hivyo anamwambia, "hapana" lakini anamheshimu? Je, yeye, sitaki kuiita kubembeleza, anampongeza? Yeye ni mwangalifu kuokoa heshima yake? Anamwambia aende nyumbani kabla ya taa kuwaka ili mtu yeyote asijue kuwa alikuwa hapo. Analinda sifa yake na anampa chakula cha kwenda nyumbani nacho. Hii inaitwa ndoa ya Walawi. Wakati mtu anakufa katika familia, unaoa katika familia na unalea watoto kwa mtu aliyekufa. Hii inaitwa ndoa ya Walawi ambapo unapaswa kuoa mtu na kulea watoto kwa mtu aliyekufa. Sasa unasema, "subiri kidogo Hildebrandt. Kwa nini hadithi hii ya Ruthu iko hapa? Katika sura ya 4, Ruthu ndiye bibi mkubwa wa nadhani nani? Daudi. Ruthu ni bibi mkubwa wa Daudi. Katika sura ya mwisho ya Ruthu, unapata nasaba kutoka kwa Boazi hadi Daudi. Ambayo inamaanisha nini? Hadithi ya Ruthu inaelekeza mbele kwa nani? Kwa Daudi. Kitabu cha Waamuzi sura za mwisho kuhusu suria wa Mlawi kinaelekeza mbele kwa Sauli. Unaona jinsi hadithi hizi mbili zilivyoweka wafalme wawili wa kwanza wa Israeli kwa njia nadhifu sana. Kwa hivyo hadithi ya Boazi, Boazi ni nini? "Nguvu." Je, Boazi anamlinda? Hilo ni jukumu muhimu sana, jukumu la mlinzi ambalo Boazi anatimiza. Na tumemaliza.

Huyu ni Dk. Ted Hildebrandt katika kozi yake ya Historia ya Agano la Kale, Fasihi na Theolojia hotuba namba 21, akimalizia kitabu cha Waamuzi na Samsoni na hadithi ya Walawi wawili na kitabu cha Ruthu.

